

Sisällys: N:o 167. Laki kansanedustajain vaalista, siv. 307. — N:o 168. Laki perintökaaren 15 luvun muuttamisesta, siv. 321. — N:o 169. Valtiovarainministeriön päätös valtion viran tai toimen haltijain palkkauksen yleisestä tarkistuksesta, siv. 321. — N:o 170. Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös vuoden 1952 toukokuun aikana varsinaisilla ostokorteilla jaettavista tarvikemääristä, siv. 322.

N:o 167. ✓

Laki

kansanedustajain vaalista.

Annettu Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1952.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Vaalipiirit ja vaaliviranomaiset.

1 §.

Edustajain valitsemista varten valtiopäiville on Suomi jaettu seuraaviin vaalipiireihin:

1. Helsingin kaupungin vaalipiiri;
2. Uudenmaan läänin vaalipiiri, johon kuuluu sanottu lääni, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta;
3. Turun läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Vehmaan, Mynämäen, Piikkiön, Halikon ja Maskun kihlakunnat sekä Loimaan kauppalaa ynnä Loimaan, Alastaron, Metsämaan ja Mellilän kunnat Loimaan kihlakuntaa;
4. Turun läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Ulvilan, Ikaalisten ja Tyrvään kihlakunnat sekä Loimaan kihlakunta Loimaan kauppalaa ynnä Loimaan, Alastaron, Metsämaan ja Mellilän kuntia lukuun ottamatta;
5. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri;
6. Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Tammelan, Hauhon ja Hollolan kihlakunnat;
7. Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Pirkkalan, Ruoveden ja Jämsän kihlakunnat;
8. Kymen läänin vaalipiiri;
9. Mikkelin läänin vaalipiiri;

10. Kuopion läänin läntinen vaalipiiri, johon kuuluvat Rautalammin, Kuopion ja Iisalmen kihlakunnat;

11. Kuopion läänin itäinen vaalipiiri, johon kuuluvat Liperin, Ilomantsin ja Pielisjärven kihlakunnat;

12. Vaasan läänin itäinen vaalipiiri, johon kuuluvat Laukaan, Viitasaaren ja Kuortaneen kihlakunnat;

13. Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Ilmajoen ja Närpiön kihlakunnat sekä Korsholman kihlakunta Ylistaron ja Isonkyrön kuntia lukuun ottamatta;

14. Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Lapuan ja Pietarsaaren kihlakunnat sekä Ylistaron ja Isonkyrön kunnat Korsholman kihlakuntaa;

15. Oulun läänin vaalipiiri; sekä

16. Lapin läänin vaalipiiri.

Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta kuuluvat kaupunki ja kauppala samaan vaalipiiriin kuin sen ympärillä oleva maaseutu.

Muissa edellä mainituissa vaalipiireissä paitsi Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan välittömällä ja suhteellisilla vaaleilla yhteensä satayhdeksänkymmentäyhdeksän edustajaa, jotka jaetaan eri vaalipiirien kesken niiden henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän mukaan. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan yksi

edustaja sillä tavoin, kuin 55 §:ssä sanotaan.

2 §.

Edustajanpaikkojen jaon eri vaalipiirien kesken näiden sinä vuonna henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän mukaan, jonka henkikirjoitukseen vaaleissa käytettävät vaaliluettelot pohjautuvat, toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin ennen kutakin vaalia, ja julkaistaan jaon tulos asetus-kokoelmassa.

3 §.

Jokaiseen vaalipiiriin on hyvissä ajoin ennen edustajanvaalia asetettava keskuslautakunta, johon kuuluu viisi jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Keskuslautakunta pitää kokouksensa siinä kaupungissa, jossa läänin hallitus sijaitsee. Kuitenkin kokoontuu Turun läänin pohjoisen vaalipiiriin keskuslautakunta Porin kaupungissa, Hämeen läänin pohjoisen vaalipiiriin keskuslautakunta Tampereen kaupungissa, Kuopion läänin itäisen vaalipiiriin keskuslautakunta Joensuun kaupungissa ja Vaasan läänin itäisen vaalipiiriin keskuslautakunta Jyväskylän kaupungissa. Lapin läänin vaalipiiriin keskuslautakunta kokoontuu Rovaniemen kauppalassa.

Keskuslautakuntaan valitsee valtioneuvosto puheenjohtajan ja kaksi jäsentä ynnä yhden varajäsenen, määräten yhden jäsenen lautakunnan varapuheenjohtajaksi, sekä sen kunnan valtuusto, jossa lautakunnan kokoukset pidetään, kaksi jäsentä ja yhden varajäsenen; ja kestää heidän toimikautensa, kunnes uusi lautakunta on valittu.

Keskuslautakunta ottaa avukseen sihteerin, tarpeelliset laskijat sekä muun henkilökunnan.

4 §.

Edustajanvaali toimitetaan joka kunnassa tahi, jos kunta on jaettu useampiin äänestysalueisiin, kussakin äänestysalueessa.

Jos maalaiskunnan asukasluku on suurempi kuin tuhatviisisataa, pitää kunnanvaltuuston viimeistään tammikuussa sinä vuonna, jolloin henkikirjoittajan on laadittava 8 §:ssä mainittu luettelo edustajanvaalia varten, jakaa kunta äänestysalueisiin. Jaossa on noudatettava kunnan jakoa kansakoulupiireihin, kuitenkin siten, että valtuusto voi jakaa kansakoulupiiriin useamaksikin äänestysalueeksi ja että erityisten

syiden vaatiessa voidaan kaksi tai useampia kansakoulupiirejä taikka niiden osia yhdistää yhdeksi äänestysalueeksi, mikäli yhdistämisestä ei aiheudu äänioikeutetuille kohtuuttoman pitkiä matkoja. Niin ikään on kunnallisvaltuuston jaettava kaupunki ja eri kuntana oleva kauppala, jos niissä on enemmän kuin kolmetuhatta asukasta, riittävän useaan äänestysalueeseen.

Kunta, jonka asukasluku on pienempi, kuin edellä on sanottu, jaettakoon vastaavasti myöskin äänestysalueisiin, kun kunnallisvaltuusto katsoo sen tarpeelliseksi.

Kunnallisvaltuuston tekemää jakoa on niissä vaaleissa, joita varten 2 momentissa tarkoitettu luettelo on laadittava, noudatettava, vaikka päätöksestä onkin valitettu, kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lainvoiman.

Kunta antaa käytettäväksi vaalihuoneiston kussakin äänestysalueessa.

5 §.

Kussakin maalaiskunnassa on kunnanvaltuuston sen vuoden tammikuun alussa, joka ensiksi seuraa 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua luettelon laatimisen jälkeen, asetettava edustajanvaalin toimittamista varten kuhunkin äänestysalueeseen vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä, joista yksi määrätään varapuheenjohtajaksi.

Vaalilautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä valittakoon kunnassa asuvien äänioikeutettujen henkilöiden joukosta, huomioon ottaen, että ainakin suurimmat edellisissä vaaleissa esiintyneet äänestysalueen valitsijaryhmät mahdollisuuden mukaan ovat lautakunnassa edustettuina; ja kestää heidän toimikautensa, kunnes uusi lautakunta on valittu.

6 §.

Kaupungissa on maistraatti vaalilautakuntana.

Jos kaupunki on jaettu äänestysalueisiin, niin maistraatti jakautuu vaalin toimittamista varten yhtä moneen osastoon ja kutsuu tarpeen tullen lisäjäseniä näihin osastoihin.

Mitä tässä pykälässä on säädetty maistraatista, on sovellettava eri kuntana olevan kauppalan hallitukseen.

2 luku.

Vaaliluettelo.

7 §.

Vaaliluettelon kutakin äänestysaluetta varten tehdään sen vaalilautakunta.

Jos kaupunki tai eri kuntana oleva kaupala on jaettu äänestysalueisiin, tehdään maistraatti tai kauppalanhallitus vaaliluettelon kutakin sellaista aluetta varten.

8 §.

Vaaliluettelon pohjaksi tulee asianomaisen henkikirjoittajan joulukuun kuluessa, maalaiskunnassa kunnanhallituksen välityksellä, joka kolmantena vuonna vaalilautakunnalle toimittaa oikeusministeriön määräämällä tavalla tehty luettelo kaikista saman vuoden henkikirjan mukaan äänestysalueella asuneista henkilöistä, jotka kuluvan vuoden lopussa ovat täyttäneet yksikolmatta vuotta.

Paitsi tätä luetteloa tehdään henkikirjoittaja kolme lisäluetteloa, yhden ensimmäistä, yhden toista ja yhden kolmatta lähinnä seuraavaa vuotta varten, joihin kuhunkin samanlaisessa järjestyksessä merkitään ne äänestysalueella asuvat henkilöt, jotka sen edellisenä vuonna, jota varten lisäluettelo on tehty, ovat täyttäneet yksikolmatta vuotta.

Luettelo kirjoitetaan kaavakkeelle, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Tarvittava määrä tätä kaavaketta toimitetaan henkikirjoittajille valtioneuvoston julkaisuvarastosta.

Jos tiedetään sellainen syy, minkä vuoksi jollakin luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole äänioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä kohdalle.

9 §.

Vaalilautakunnan on vaalivuoden maaliskuun 1 päivään mennessä huolellisesti tarkastettava 8 §:ssä mainittu luettelo, merkittävä siihen ne äänioikeutetut, jotka ehkä on poisjätetty, sekä merkittävä sen henkilön nimen kohdalle, jolla ei ole äänioikeutta, syy siihen. Luetteloon merkittäkseen sen jälkeen, että se on äänestysalueen vaaliluettelo, ja lautakunnan jäsenet allekirjoittavat sen.

Tarkastuksessa on nimismiehen taikka kaupunginviskaalin tarvittaessa oltava läsnä.

Asianomaiset kirkolliset viranomaiset, seurakuntain johtajat ja siviilirekisterin pitäjät ovat velvolliset kirkonkirjain, jäsenluetteloiden ja siviilirekisterin johdolla antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

10 §.

Vaaliluettelon pitää maaliskuun 1 päivästä alkaen saman kuun 15 päivän loppuun asti olla asianmukaisen valvonnan alaisena tarkastusta varten nähtävänä kaupungissa ja kauppalassa kunnan alueella, tarvittaessa useammassa paikassa alueittain, sekä maalaiskunnassa jokaisella äänestysalueella. Paikoista, joissa vaaliluettelot ovat nähtävinä, on annettava tieto siinä järjestyksessä, kuin asianomaisen kunnan kunnallisista kuulutuksista on määrätty.

Jos joku arvelee, että hänet oikeudettomasti on jätetty pois vaaliluettelosta tai joku muu oikeudettomasti siihen otettu, ja jos hän tahtoo pyytää oikaisua, antakoon kirjallisen oikaisuvaatimuksensa 16 päivänä maaliskuuta ennen kello kahtatoista vaalilautakunnalle taikka sitä aikaisemmin vaaliluettelon esillepanon jälkeen lautakunnan puheenjohtajalle.

11 §.

Saapuneet asiakirjat esitellään vaalilautakunnassa 16 päivänä maaliskuuta kello kahdentoista jälkeen.

Jos asiakirja sisältää vaatimuksen, että joku vaaliluetteloon otettu on siitä poistettava, lähettäkään lautakunta samana päivänä hänelle siitä tiedon, ilmoittaen, että hänellä on tilaisuus osoitetussa paikassa ottaa selko asiakirjasta ja viimeistään 1 päivänä huhtikuuta ennen kello kahtatoista lautakunnalle antaa kirjallinen selitys.

Sellainen tiedonanto jätetään vastaanottajan osoitteella varustettuna lähimpään postitoimistoon; kuitenkin on lautakunnalla valta toimittaa se hänelle muullakin tavoin. Jos hänen asuinpaikkaansa ei tunneta, on tiedonanto julkipantava, niinkuin laissa julkisista kuulutuksista sanotaan.

Kaavakkeita sellaisia ilmoituksia varten hankitaan vaalilautakunnille oikeusministeriön toimesta.

12 §.

Sitten kun saapuneet asiakirjat ja, jos 11 §:n 2 momentin mukaan tiedonanto on

toimitettu, mahdollisesti annetut selitykset on esitelty, lähetetään asiakirjat ynnä vaalilautakunnan niihin merkittävä lausunto läänin lääninhallitukselle, jonka viipymättä on annettava päätös tehtyjen vaatimusten johdosta.

Selitys 11 §:n 2 momentissa mainitun vaatimuksen johdosta saatakoon kuitenkin antaa lääninhallituksellekin, ennen kuin lääninhallitus on asian ratkaissut.

13 §.

Lääninhallituksen päätös vaaliluetteloa koskevasta asiasta lähetetään vaalilautakunnalle, joka kuulututtaa sen ja toimittaa lääninhallitukselle todistuksen päivästä, jolloin tämä tapahtui.

Päätöksestä antakoon lautakunta postitse tiedon niille, joille päätös on vastainen.

Päätöksen tulee seitsemän päivän kuluessa kuuluttamisesta lukien olla nähtävänä kaupungissa maistraatissa, eri kunnana olevassa kauppalassa sen hallituksen virkahuoneistossa ja maalla vaalilautakunnan puheenjohtajan luona.

14 §.

Jos joku tahtoo hakea muutosta lääninhallituksen päätökseen, tehkään sen valituksella, joka osoitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja annetaan lääninhallitukselle viimeistään ennen kello kahtatoista neljäntenätoista päivänä päätöksen kuuluttamisesta lukien.

Kun valitus on tehty, lähettäkään lääninhallitus sen ynnä jäljennöksen päätöksestä ja asiakirjat heti mainitun ajan kuluttua korkeimmalle hallinto-oikeudelle, mutta muussa tapauksessa lääninhallitus ilmoittakoon vaalilautakunnalle, että päätös on saanut lainvoiman.

Korkein hallinto-oikeus toimittaa viipymättä lääninhallituksen välityksellä vaalilautakunnalle asiasta antamansa päätöksen.

15 §.

Jollei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa vaalilautakunnalle annettu, merkitkään tämä luetteloon todistuksen siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, tulee lautakunnan, sitten kun vaatimus on ratkaistu päätöksellä, joka on saanut lainvoiman,

merkitä vaaliluetteloon siitä mahdollisesti johtuvat oikaisut ja sen ohessa jokaisen oikaisun kohdalla mainita päätös, johon oikaisu perustuu, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että se siten oikaistuna on lainvoimainen.

Lainvoimainen vaaliluettelo olkoon vaalissa muuttamatta noudatettavana.

16 §.

Jos tasavallan presidentin määräyksestä on toimitettava uudet vaalit samana vuonna, jona jo on ollut edustajain tai tasavallan presidentin valitsijamiesten vaali, on uusissa vaaleissa noudatettava jo toimitetussa vaalissa käytettyä vaaliluetteloa muuttamattomana.

17 §.

Jos uudet vaalit on toimitettava sellaisena vuonna, jona edustajain tai tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalia ei ole ollut, on vaaliluettelon laatimiseen ryhdyttävä heti, kun tieto on saatu siitä, että uudet vaalit toimitetaan; ja on vaaliluettelon pohjana käytettävä henkikirjoittajalta viimeksi saatua luetteloa taikka, jos tämän perusteella jo on laadittu vaaliluettelo, viimeistä tällaista luetteloa ynnä tarpeellisia lisäluetteleja. Vaaliluettelo on niin tarkastettava, kuin 9 §:ssä on sanottu, sekä heti sen jälkeen kymmenen päivän kuluessa asianomaisen valvonnan alaisena pidettävä nähtävänä kaupungissa ja kauppalassa kunnan alueella, tarvittaessa useammassa paikassa alueittain, sekä maalaiskunnassa jokaisella äänestysalueella. Paikoista, joissa vaaliluettelot ovat nähtävänä, on kuulutuksella annettava tieto.

Vaatimus vaaliluettelon oikaisemisesta on saman ajan kuluessa kirjallisesti lautakunnalle esitettävä. Jos vaatimus tarkoittaa jonkun poistamista vaaliluettelosta, antakoon lautakunta hänelle tästä tiedon siinä järjestyksessä, kuin 11 §:ssä mainitaan, kehoittaen häntä seitsemän päivän kuluessa edellä 1 momentissa mainitun ajan kuluttua antamaan kirjallisen selityksensä.

Sen jälkeen menetellään asiassa, niinkuin 12 §:ssä on säädetty; ja lääninhallituksen tulee joutuisasti alistaa asiasta antamansa päätös korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

18 §.

Pyynnöstä annettakoon äänioikeutetulle vaaliluettelosta, mikäli se on hänen osaltaan lainvoimainen, juoksevilla järjestysnumerolla varustettu ote, josta selviää, että hänen nimensä on vaaliluettelossa.

Vaaliluetteloon on äänioikeutetun nimen kohdalle merkittävä annetun otteen numero.

Kaavakkeita vaaliluettelon otteita varten hankitaan vaalilautakunnille oikeusministeriön toimesta.

3 luku.

Valitsijayhdistykset ja vaaliliitot.

19 §.

Jos vähintään viisikymmentä saman vaalipiirin valitsijaa allekirjoittamallaan asiakirjalla on määrättyä edustajanvaalia varten perustanut valitsijayhdistyksen ja asiakirjassa maininnut sen tai ne henkilöt, joiden valitsemisesta he ovat sopineet, olkoon sellainen valitsijayhdistys oikeutettu vaalipiirin keskuslautakunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista ja sen ottamista vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmään.

20 §.

Asiakirja, jolla valitsijayhdistys perustetaan, päivättäköön ja sisältäköön ilmoituksen yhdistyksen kotipaikasta sekä valtuutuksen vähintään yhdelle yhdistyksen jäsenistä olemaan sen asiamiehenä. Yhdistyksen ehdokaslistassa tulee selvästi olla mainittuna niiden enintään kahden henkilön nimet, joita edustajiksi ehdotetaan, näiden ammatti tai toimi ja asuinpaikka, ja siinä saa 23, 24 ja 33 §:ssä mainittujen tapausten varalta olla nimettynä yksi varaehdokas.

Sanotussa asiakirjassa saadaan myös ilmoittaa se yleispyrintö, jota yhdistys tahoo saada toteutetuksi.

21 §.

Pyynnön valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta tekee asiamies yhdistyksen puolesta kirjallisesti. Jos on valittu kaksi tai useampia asiamiehiä, saavat he ainoastaan yhteisesti edustaa yhdistystä; ja olkoon kuhunkin asiamieheen nähden voimassa, mitä alempana asiamiehestä sanotaan.

Hakemukseen on liitettävä sekä se asiakirja, jolla valitsijayhdistys on perustettu, että erikseen kirjoitettu ehdokaslista. Hakemuksessa on asiamiehen vakuutettava, että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa asiakirjassa, omakätisesti ovat sen allekirjoittaneet ja ovat äänioikeutettuja, niin myös että edustajiksi ehdotetut henkilöt ovat suostuvaiset vastaanottamaan edustajantoimen.

Hakemukseen pitää olla merkittynä julkisen notaarin, henkilökirjoittajan, nimismiehen tai kunnallishallituksen puheenjohtajan, todistajan läsnä ollessa, antama todistus siitä, että asiamies on omakätisesti allekirjoittanut hakemuksen.

Jos asiamies tahallisesti taikka huolimattomuudesta on todistanut sellaista, joka ei ole totta, tahi muuten siinä toimeensa virheellisesti menetellyt, rangaistakoon niinkuin virkamiestä virassa tekemästään rikoksesta.

22 §.

Hakemuskirjat, jotka 21 §:ssä on mainittu, tulee joko asiamiehen itsensä tai hänen valtuutettunsa antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään neljäntenäkymmenentenä päivänä ennen vaalipäivää.

Jos asiakirjat on annettu postissa kuljettaviksi niin aikaisin, että niiden olisi pitänyt viimeistään sanottuna määräpäivänä lautakunnalle saapua, olkoon sekin pätevä.

23 §.

Jos valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan otettu henkilö kuolee, tulee asiamiehen pyyhkiä hänen nimensä pois ehdokaslistasta.

Jos ehdokaslistassa mainitaan myöskin varaehdokas, pankoon asiamies hänet ehdokkaaksi.

24 §.

Jos valitsijayhdistys sen johdosta, että yhdistyksen ehdokas tai varaehdokas on myöskin toisen valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa, tahtoo pyyhkiä pois hänen nimensä listastaan taikka panna toisen sen sijaan, olkoon yhdistyksellä siihen valta.

Jos siinä asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, asiamiestä ei ole nimenomaan valtuutettu päättämään sellaisesta toimenpiteestä, voidaan se suorittaa ainoastaan sellaisen päivätyn kirjallisen julkilausuman

nojalla, jonka on allekirjoittanut vähintään puolet ensinmainitun asiakirjan allekirjoittajista.

25 §.

Ilmoitus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan muuttamisesta on asiamiehen kirjallisesti tehtävä vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään viidentenäkolmatta päivänä ennen vaalipäivää, ja pitää sen olla niin todistettu, kuin 21 §:ssä on sanottu.

Jos asiamies itse ei ole oikeutettu muutosta tekemään, on ilmoitukseen liitettävä sellainen julkilausuma, kuin 24 §:n 2 momentissa on sanottu, ja tulee siinä olla asiamiehen vakuutus, että allekirjoitukset ovat omakätisiä.

26 §.

Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä olkoon samassa vaalipiirissä oikeus yhtyä vaaliliitoksi.

Sellainen yhtyminen tapahtuu siten, että kukin yhdistys antaa julkilausuman vaaliliiton perustamisesta ja tekee siitä ilmoituksen vaalipiirin keskuslautakunnalle 21 §:ssä mainitussa hakemuskirjassa.

Älköön minkään vaaliliiton ehdokkaita olko useampia, kuin vaalipiiri saa valita edustajia.

27 §.

Julkilausumassa, joka 26 §:ssä on mainittu, ilmoitettakoon se tunnus, joka vaaliliittoon yhtymistä varten on liitolle hyväksytty, ja annettakoon siinä valtuutus vähintään yhdelle liittoon kuuluvan valitsijayhdistyksen asiamiehelle toimia liiton asiamiehenä. Julkilausumassa voidaan myöskin ehdottaa vaaliliiton ehdokaslistojen lopulliseen yhdistelmään otettavaksi vaaliliiton yhteinen otsakirjoitus.

Sellaisen julkilausuman pitää olla päivätty ja yhdistyksen sekä vaaliliiton asiamiehen allekirjoittama ja nimikirjoitusten sillä tavalla todistettu, kuin 21 §:n 3 momentissa on säädetty.

Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja ja 21 §:ssä mainittu hakemus samoin kuin 1 momentissa mainittu julkilausuma on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti.

28 §.

Valitsijayhdistys, joka jo kuuluu vaaliliittoon, älköön yhtykö toiseen vaaliliittoon.

Eri vaaliliitot älkööt myöskään tehkö liittoa keskenänsä.

29 §.

Vaaliliittoon yhtyneen valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan voidaan 25 §:ssä säädetyn määräpäivän jälkeen tehdä ainoastaan sellainen muutos, kuin 23 §:ssä on sanottu.

4 luku.

Keskuslautakunnan valmistavat toimenpiteet vaalia varten.

30 §.

Keskuslautakunta kokoontuu ensi kerran puheenjohtajan kutsusta viimeistään viisikymmentä päivää ennen edustajanvaalia valitsemaan sihteerin ja määräämään, minä aikoina ja missä paikassa asiakirjoja vastaanotetaan, sekä sen jälkeen yhdeksäntäneljättä, kuudentenaneljättä, kahdeksäntäneljättä ja neljäntenäkolmatta päivänä ennen edustajanvaalia sekä viimeistään edustajanvaalin jälkeisenä päivänä, kulloinkin viimeistään kello kaksitoista.

31 §.

Yhdeksäntäneljättä päivänä ennen edustajanvaalia esitellään ja valmistavasti tarkastetaan ne hakemukset, jotka ovat saapuneet valitsijayhdistyksiltä, sekä ryhdytään ehkä tarpeellisten selvitysten hankkimiseen.

Hakemukset varustetaan juoksevilla järjestysnumerolla, joka merkitään myöskin hakemuksen mukana olevan ehdokaslistan yläreunaan, minkä ohessa heti järjestysnumeron alle merkitään yhdistyksen yleispyrintö, jos sellainen on ilmoitettu.

Valitsijayhdistysten kesken tehtyjen vaaliliittojen keskinäinen järjestys laadittavaa ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla.

32 §.

Kuudentenaneljättä päivänä ennen edustajanvaalia esitellään uudelleen valitsijayhdistyksiltä saapuneet hakemukset sekä niiden johdosta ehkä hankitut lisäselvitykset.

Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai ettei valitsijayhdistys taikka vaaliliitto ole laillisesti perustettu tai että valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan

on otettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen, annettakoon asianomaisen valitsijayhdistyksen ja liiton asiamiehille siitä tieto ilmoittamalla muistutuksen syy.

33 §.

Jos 32 §:n 2 momentissa mainitun muistutuksen syynä on ollut, ettei hakemus ole ollut asianmukaisesti tehty tai ettei valitsijayhdistys taikka vaaliliitto ole laillisesti perustettu, on valitsijayhdistyksen asiamies tai liiton osalta tämän asiamies oikeutettu seitsemän päivän kuluessa oikaistamaan ne kohdat, joita vastaan muistutuksia on tehty. Oikaisua ei kuitenkaan saa valitsijayhdistykseen nähden tehdä siinä tapauksessa, että asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, ei ole allekirjoittajina riittävää määrää vaalioikeutettuja tai että hakemusta ei ole jätetty määräaikana tai säädettyssä järjestyksessä. Jos syynä on ollut, että valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan on otettu sellaisen henkilön nimi, joka ei ole vaalikelpoinen, on asiamiehellä oikeus saman ajan kuluessa poistaa listalta tämän henkilön nimi ja, jos ehdokaslistassa mainitaan myöskin varaehdokas, panna tämä, mikäli hän on vaalikelpoinen, ehdokkaaksi poistettun tilalle.

Kun 1 momentissa mainitussa tapauksessa ja siinä säädetyn ajan kuluessa on oikaistut ne hakemuksen kohdat, joita vastaan muistutuksia oli tehty, hakemusta muuten muuttamatta, tai valitsijayhdistyksen asiamies on poistanut ehdokaslistasta henkilön nimen, joka ei ole vaalikelpoinen, ja pannut varaehdokkaan ehdokkaaksi hänen tilalleen, esiteltäköön ja tarkastettakoon nämä hakemukset ja ehdokaslistat kahdeksantenakolmatta päivänä ennen edustajanvaalia. Samassa kokouksessa otetaan tutkittaviksi ne hakemukset, jotka ilman hakijan syytä ovat myöhästyneet.

34 §.

Tämän jälkeen keskuslautakunta varustaa hyväksytyt ehdokaslistat uusilla juoksevilla järjestysnumeroilla siten, että 31 §:n 3 momentissa säädetyn arpomisen mukaan järjestyksessä ensimmäiseksi tulleeseen vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat varustetaan entisessä numerojärjestyksessään ensimmäisillä numeroilla, alkaen numerosta 2, järjestyksessään toisen vaaliliiton listat samalla tavalla seuraavilla järjestyksenu-

meroilla ja niin edelleen sekä erillisiksi jääneet ehdokaslistat viimeisillä järjestyksenumeroilla.

Kaikki ehdokaslistat, kukin järjestysnumeroineen ja otsakirjoituksineen, painettakoon viipymättä yhdessä sillä tavoin, että ne tulevat samalle puolelle lehteä, järjestettyinä järjestysnumeronsa mukaan ja erotettuina toisistaan selvillä viivoilla sekä kaikki samaan vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat numerojärjestyksessä yhdistettyinä yhteiseen kehykseen, jonka yläpuolelle merkitään vaaliliiton otsakirjoitus. Jollei keskuslautakunta hyväksy otsakirjoitusta, joka vaaliliittoa tehtäessä on ehdotettu, taikka jollei ehdotusta siitä ole tehty, määrätköön lautakunta otsakirjoituksen, joka ilmaisee vain vaaliliiton järjestyksen yhdistelmässä.

Kun edellä määrätty monistelu on tehty, on tämä ehdokaslistojen alustava yhdistelmä viipymättä lähetettävä kaikille vaalipiirin valitsijayhdistysten asiamiehille.

35 §.

Valitsijayhdistys, jonka ilmoitusta vaaliliittoon yhtymisestä ei ole hyväksytty, olkoon oikeutettu vaalipiirin keskuslautakunnalta pyytämään ehdokaslistansa poistamista ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus on joko asiamiehen itsensä tai hänen valtuutettunsa kirjallisesti tehtävä keskuslautakunnalle viimeistään viidentenäkolmatta päivänä ennen edustajanvaalia. Jos siinä asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, asiamiestä ei ole nimenomaan valtuutettu päättämään tästä toimenpiteestä, on ilmoitukseen liitettävä sellainen julkilausuma, kuin 24 §:n 2 momentissa on sanottu, ja tulee tässä myös olla asiamiehen vakuutus, että allekirjoitukset ovat omakätisiä.

36 §.

Siinä kokouksessa, joka alkaa neljäntenäkolmatta päivänä ennen vaalia, esitellään ja tarkastetaan saapuneet ilmoitukset, jotka koskevat ehdokaslistoihin taikka vaaliliittoihin 23, 24 ja 35 §:n nojalla tehtyjä muutoksia.

Ellei ilmoitusta voida hyväksyä, menettellään, niinkuin 32 §:n 2 momentissa on sanottu.

Hyväksytyjen ilmoitusten johdolla on alustava yhdistelmä asianmukaisesti oika-

tava, minkä jälkeen tämä ehdokaslistojen lopullinen yhdistelmä, jossa ei enää saa mainita varaehdokasta, monistettakoon heti painattamalla.

37 §.

Keskuslautakunnan tulee toimittaa vaalipiirin kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle riittävä määrä ehdokaslistojen lopullista yhdistelmää ja lähettää se kaikille vaalipiirin valitsijayhdistyksille, kunnallishallituksille ja maistraateille sekä muutoin pitää se yleisön saatavana. Yhdistelmää lähetettäköön sen lisäksi muiden vaalipiirien keskuslautakunnille kunkin keskuslautakunnan toimesta jaettavaksi vaalipiirin äänestysalueiden vaalilautakunnille.

Vaalilautakunnille toimitettakoon myös vaalileimasin tarpeineen. Vaalileiman tulee olla samanlainen vaalipiirin kaikissa äänestysalueissa.

38 §.

Keskuslautakunta painattakoon vaalilippuja koko vaalipiiriä varten ja lähettäköön kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän niitä pääallyksessä, joka on suljettava vaalipiirin sinetillä ja johon on merkittävä tieto vaalilippujen luvusta.

Vaalilipussa tulee sisäpuolella olla otsake, jossa mainitaan, missä vaalissa ja missä vaalipiirissä sitä on käytettävä, sekä lisäksi viivalla painettu ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi, sen ehdokaslistan numeron merkitsemistä varten, jota valitsija tahtoo äänestää. Lisäksi pitää siinä olla varattuna erityinen kohta valitsijaa varten, joka ei hyväksy mitään lopulliseen yhdistelmään otettua ehdokaslistaa.

Muussa kuin omassa vaalipiirissään äänestävää valitsijaa varten painettakoon sellainen vaalilippu, kuin 2 momentissa on sanottu, vaaliluettelon otekaavakkeen yhteyteen. Tämän vaalilipun selkäpuolelle on myös painettava valitsijan vaalipiirin nimen, että se lippua kokoon taitettaessa jää näkyviin.

Vaalilippujen tulee olla niin tehtyjä, että selvästi näkyy, miten ne on kokoon taitettava, eikä niissä saa olla mitään muuta, kuin mitä edellä on säädetty.

5 luku.

Vaalit.

39 §.

Heinäkuun ensimmäisenä sunnuntaina sinä vuonna, jona kolmivuotis aika lähinnä edellisistä edustajanvaaleista lukien päättyy, alkaa kunkin äänestysalueen vaalitoimitus kello kaksitoista sekä jatkuu kello kahteenkymmeneen ja seuraavana päivänä kello yhdeksästä kello kahteenkymmeneen.

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettavaksi uudet vaalit, ryhdytään vaalitoimitukseen sen kalenterikuukauden ensimmäisenä sunnuntaina, joka alkaa lähinnä kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun määräys julkaistiin, sekä jatkuu toimitus sitten, niinkuin 1 momentissa on sanottu.

40 §.

Vaalilautakunnan asiana on ryhtyä kaikkiin vaalin toimittamista varten tarpeellisiin toimiin.

Erittäinkin on huolehdittava, ettei kukaan saa vaalilippua, ennen kuin hänet on havaittu äänioikeutetuksi, sekä että valitsija saattaa täysin säilyttämällä vaalisalaisuuden vaalilippuunsa merkitä, miten hän äänestää, ja että tätä varten tarpeelliset apuneuvot ovat saatavissa.

Lautakunta katsokoon myöskin, että kyllin tilava paikka vaalihuoneen vieressä on tarjona niille valitsijoille, jotka odottavat vuoroansa vaalihuoneeseen päästäkseen, ja että tämä paikka suljetaan sillä kellonlyömällä, jolloin vaalitoimitus on keskeytettävä tai lopetettava. Sulkemisesta on selvästi ilmoitettava saapuvilla oleville.

Vaaliuurnan toimituttaa oikeusministeriö jokaiseen äänestysalueeseen valtion kustannuksella.

41 §.

Älköön vaalihuoneistossa taikka sen vieressä pidettävä puheita, julkipantako tai jaettako painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia, älköönkään millään tavoin vaikutetako tai yritettävä vaikuttaa valitsijain vaalivapauteen.

42 §.

Vaalilautakunnan on pidettävä huolta, että vaalipiirin keskuslautakunnan julkai-

sema ehdokaslistojen lopullinen yhdistelmä on nähtävänä ja muutoinkin saatavana sekä vaalihuoneessa että viereisissä huoneissa ja etuhuoneissa. Erityisesti yhdistelmä on asetettava nähtäväksi sinne, missä valitsijan tulee tehdä äänestysmerkintä vaalilippuun.

Vaalilautakunnan on myös pidettävä huolta siitä, että muidenkin keskuslautakuntain julkaisemat ehdokaslistojen lopulliset yhdistelmät ovat saatavissa vaalihuoneessa.

43 §.

Edustajanvaalissa pitää olla saapuvilla erityinen vaalilautakunnan ottama henkilö, joka valitsijan pyynnöstä avustaa häntä tarpeellisten merkintäin tekemisessä vaalilippuun.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään valitsijan osoitukset sekä pitämään salassa vaalitoimituksessa saamansa tiedot. Jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon niinkuin virkamiestä virkarikoksesta.

Jos valitsija haluaa käyttää jotakuta vaalilautakunnan jäsentä avustajanaan äänestysmerkinnän tekemisessä eikä se viivytä vaalitoimitusta, olkoon se hänelle sallittu. Lautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä edellä on avustajasta säädetty.

44 §.

Vaalitoimituksen alkaessa lautakunnan puheenjohtaja näyttäköön läsnäolijoille, että vaaliurna on tyhjä, ja avatkoon sitten päällyksen, jossa lautakunnalle lähetetyt vaaliliput ovat.

45 §.

Valitsija käyttää äänioikeuttansa siinä äänestysalueessa, minkä vaaliluetteloon hänet on merkitty. Valitsija, joka haluaa äänioikeuttansa käyttää, ilmoittautukoon vaalilautakunnalle saadakseen vaalilipun.

Muussa kuin omassa äänestysalueessaan valitsijan sallittakoon äänestää, jos hän antaa sitä tarkoitusta varten saamansa otteen äänestysalueensa vaaliluettelosta. Jos ote on annettu toisesta vaalipiiristä, vaalilautakunnan on irroitettava vaalilippu vaaliluettelon otteesta ja annettava se valitsijalle. Jos tarve vaatii, annettakoon valitsijalle äsken mainitun tilalle uusi, vaalipiirissä käytettävä vaalilippu, jonka selkäpuolelle on kirjoitettava valitsijan vaalipiirin nimi.

46 §.

Vaalissa olkoon kullakin valitsijalla oikeus äänestää joko sen vaalipiirin ehdokaslistojen lopullisessa yhdistelmässä olevaa ehdokaslistaa, jossa hänet on merkitty vaalioikeutetuksi, taikka haluamaansa yhtä henkilöä.

47 §.

Jos valitsija tahtoo antaa äänensä jonkin ehdokaslistan hyväksi, joka on otettu hänen oman vaalipiirinsä ehdokaslistojen lopulliseen yhdistelmään, merkitköön sen numeron, joka ehdokaslistalla yhdistelmässä on, vaalilipussa olevaan, viivalla ympäröityyn kohtaan niin selvästi, ettei epätietoisuutta voi syntyä siitä, mitä ehdokaslistaa hän tarkoittaa.

Jollei valitsija hyväksy mitään oman vaalipiirinsä yhdistelmän ehdokaslistaa, kirjoittakoon vaalilipussa sitä varten varattuun erityiseen kohtaan selvästi sen henkilön nimen, jota hän haluaa äänestää, sekä hänen ammattinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa.

48 §.

Valitsija, joka on tehnyt merkintänsä vaalilippuun, näyttäköön vaalilipun kokoon taitettuna vaalilautakunnalle leimatavaksi ja pankoon leimatun vaalilipun vaaliurna.

49 §.

Sitten kun valitsija on pannut vaalilipun urnaan, merkittäköön vaaliluetteloon taikka, jos valitsija äänestää muussa kuin omassa äänestysalueessaan, vaaliluettelon otteeseen ja sen pohjalla 53 §:ssä mainittuun vaalipöytäkirjaan, että hän on käyttänyt äänioikeuttansa.

50 §.

Kun vaalitoimitus keskeytetään, on vaaliurna suljettava puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden jäsenen sinetillä ja pantava varmaan talteen. Kun toimitusta sitten jatketaan, on lautakunnan ennen sinettien poistamista tarkastettava, että ne ovat ehjät.

Kaikilla niillä valitsijoilla, jotka ovat tulleet saapuville ennen vaalitoimituksen keskeyttämiseen tai äänestyksen lopettamiseen määrättyä kellonlyömää, olkoon oikeus antaa äänensä, ennen kuin toimitus keskeytetään tai äänestys julistetaan päättyneeksi.

51 §.

Niin pian kuin äänestys on päättynyt, otetaan annetut vaaliliput urnasta ja lasketaan ne avaamatta. Samaten lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon ja pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänioikeuttaan käyttäneet.

Jos vaalilipuissa on sellaisia, joiden selkäpuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, on nämä avaamatta heti muista erotettava.

Muut vaaliliput avataan ja tarkastetaan täysilukuisen lautakunnan läsnä ollessa. Ne vaaliliput, joista puuttuu leima tai jotka 57 §:n mukaan muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput järjestetään siten, että eri ryhmään pannaan kunkin ehdokaslistan hyväksi annetut liput sekä ne liput, joihin valitsija 47 §:n 2 momentin mukaan on itse kirjoittanut ehdokkaansa nimen.

Sen jälkeen pannaan ne vaaliliput, joiden selkäpuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, kestävään päällykseen, jonka puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään yksi jäsen sinetillään huolellisesti sulkee, ja päällykseen merkitään asianomaisen vaalipiirin keskuslautakunnan osoite sekä lähetyksen sisällys.

Muutkin vaaliliput, ryhmitettyinä siten, kuin edellä on sanottu, pannaan kestävään päällykseen, joka 4 momentissa mainitulla tavalla suljetaan ja johon kirjoitetaan vaalipiirin keskuslautakunnan osoite sekä merkintä lähetyksen sisällyksestä.

Vaalilippuja laskiessaan ja järjestäessään on vaalilautakunnan tarkoin noudatettava oikeusministeriön antamia ohjeita; ja ovat vaaliliittojen asiamiehet taikka heidän kunkin jokaista vaalilautakuntaa varten erikseen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö oikeutetut olemaan tässä tilaisuudessa saapuvilla.

52 §.

Jos annettuja vaalilippuja on niin paljon tai aika on niin pitkälle kulunut, ettei vaalilippuja vaalin päätyttyä voida keskeytyksettä lopullisesti järjestää, laskea ja päällyksiin sulkea, niinkuin 51 §:ssä on sanottu, on kaikki vaaliliput pantava vaaliluurna, joka on suljettava, talletettava ja avattava 50 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen. Vaalilautakunnan

tulee kokoontua seuraavana päivänä viimeistään kello yhdeksän loppuunsaattamaan toimitus.

53 §.

Vaalitoimituksessa pitää joku vaalilautakunnan jäsenistä pöytäkirjaa, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnä olevat jäsenet, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, ne henkilöt, jotka toisen äänestysalueen vaaliluettelon otteen nojalla ovat olleet äänestämässä ja jotka näistä kuuluvat toiseen vaalipiiriin, niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon ja pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänioikeuttaan käyttäneet, annettujen vaalilippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin niistä eri ryhmistä, joihin liput 51 §:n mukaan on ryhmiteltävä, sekä aika, jolloin vaaliliput sineteillä päällyksiin suljettiin, minkä ohessa siinä käytettyjen sinettien painoskuvat pannaan pöytäkirjaan. Vaalilautakunnalle annetut toisen äänestysalueen vaaliluettelon otteet on liitettävä pöytäkirjaan.

Pöytäkirjaan merkitään myös, onko vaalilippuja laskettaessa joku ollut saapuvilla 51 §:n 6 momentin nojalla, ja on, jos saapuvilla ollut henkilö on vaaliliiton asiamiehen siihen valtuuttama, valtuutuksen osoittava asiakirja pöytäkirjaan liitettävä.

Pöytäkirjan laatimisesta antaa oikeusministeriö tarpeen vaatiessa tarkemmat ohjeet ja vahvistaa pöytäkirjaa varten kaavakkeet, jotka toimitetaan vaalilautakunnille.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julkiluetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja siihen merkitsee, että pöytäkirja on oikea, minkä jälkeen pöytäkirja liitetään pannaan eri päällykseen ja tähän kirjoitetaan vaalipiirin keskuslautakunnan osoite sekä merkintä päällyksen sisällyksestä.

54 §.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun jäsenen on yhdessä niin pian kuin mahdollista toimituksen päätyttyä vietävä lähimpään posti-toimistoon 51 ja 53 §:ssä mainitut, keskuslautakunnille osoitetut lähetykset.

55 §.

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä äänestäköön kukin valitsija edustajanvaa-

lissa ainoastaan yhtä ehdokasta edustajaksi ja yhtä ehdokasta valittavan edustajan varamieheksi. Muutoin on Ahvenanmaan maakunnan edustajanvaaleista soveltuvin kohdin voimassa, mitä tässä laissa säädetään. Valitsijayhdistyksen tulee keskuslautakunnalle antamassaan ehdokaslistassa mainita sekä edustajaehdokkaansa että tämän varamiehen nimi, ammatti tai toimi ja asuinpaikka, jotka myös on ehdokaslistojen lopullisessa yhdistelmässä mainittava.

6 luku.

Äänten laskemisen perusteet.

56 §.

Sille, jota valitsija äänestää ensi sijassa, tulee yksi ääni ja toiselle järjestyksessä puoli ääntä.

Kummankin ehdokkaan siten saamat äänet yhteenlaskettuina ovat hänen äänimääränsä.

57 §.

Jos jompikumpi niistä, joita valitsija on äänestänyt, ei ole vaalikelpoinen tai selvästi nimetty, on sellaisen ehdokkaan nimi katsottava mitättömäksi, mutta valitsijan ääni olkoon voimassa toiseen nähden, niin kuin ei hylätyn ehdokkaan nimeä olisi ehdokaslistassa ollutkaan.

Jos valitsija on vaalilipussaan merkitsemällä osoittanut useampia kuin yhden ehdokaslistan,

tai merkinnyt ehdokaslistan numeron tai erikoisehdokkaan niin, ettei siitä täysin selvästi ilmene, mitä listaa tai henkilöä hän on tarkoittanut,

tai kirjoittanut ehdokaslistan numeron vaalilipun selkäpuolelle,

tai pannut vaalilippuun nimensä tai erityisen tuntomerkin taikka tehnyt siihen muunlaisen asiattoman merkinnän,

tai käyttänyt muuta kuin vaalilautakunnalta saatua vaalilippua,

taikka jos vaalilippu havaitaan leimamattomaksi,

olkoon sellainen vaalilippu mitätön.

Jos muussa kuin Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitsija on erikoisehdokkaan äänestämistä varten varatulle kohdalle kirjoittanut useampia kuin yhden nimen, katsotaan hänen äänestäneen ainoastaan sitä henkilöä, jonka nimen hän on ensimmäiseksi kirjoittanut.

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä katsotaan hänen tällöin äänestäneen ensimmäiseksi nimeänsä henkilöä edustajaksi ja sitä henkilöä, jonka nimen hän on toiseksi kirjoittanut, tämän varamieheksi.

58 §.

Vaaliliput, jotka on annettu saman valitsijayhdistyksen ehdokaslistan hyväksi, pidetään yhtenä yksinkertaisena ääniryhmänä.

Samoin pidetään ne vaaliliput, joilla 47 §:n 2 momentin mukaan on äänestetty samaa henkilöä, yhtenä yksinkertaisena ääniryhmänä.

59 §.

Saman yksinkertaisen ääniryhmän ehdokkailla on etusija toisensa edellä niiden äänimäärien suuruuden mukaan, jotka kumpikin on 56 §:n mukaan ääniryhmässä saanut, ja heidät katsotaan olevan siinä järjestyksessä ryhmän kaikkien valitsijain asettamia.

Kummallekin yksinkertaisen ääniryhmän ehdokkaalle annetaan siis etusijan määräämiseksi hänen ja muiden ääniryhmien ehdokasten välillä vertausluku, joka ääniryhmän ensimmäisellä ehdokkaalla on sama kuin ryhmän vaalilippujen koko lukumäärä ja toisella puolet siitä.

60 §.

Ne yksinkertaiset ääniryhmät, jotka kuuluvat samaan vaaliliittoon, muodostavat yhdistetyn ääniryhmän, jossa niiden ehdokkailla on etusija toistensa edellä niiden vertauslukujen suuruuden mukaan, jotka kukin heistä 59 §:n 2 momentin mukaan on saanut. Jos joku ehdokas on yhteinen kahdelle tai useammalle noista yksinkertaisista ääniryhmistä, niin hänen vertauslukujensa yhteenlaskettu määrä osoittaa hänen järjestyssijansa.

Mainitussa järjestyksessä annetaan yhdistetyn ääniryhmän ehdokkaille uudet vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas vertausluvukseen saa yhdistetyn ääniryhmän vaalilippujen koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmasosan, neljäs neljäsosan, ja niin edespäin.

61 §.

Jos joku muussa tapauksessa, kuin 60 §:ssä on mainittu, on yhteisenä ehdokkaana kahdessa tai useammassa ääniryhmässä, yksinkertaisessa taikka yhdistetyssä, olkoon hänen niissä saamiensa vertauslukujen yhteenlaskettu määrä hänen lopullisena vertauslukunaan.

62 §.

Älköön 61 §:ssä mainitussa tapauksessa ehdokkaan lopullinen vertausluku olko suurempi sitä, joka hänelle olisi tullut, jos siinä tarkoitettujen ääniryhmien ehdokkaat olisi järjestetty sen suurimman vertausluvun mukaan, jonka kukin heistä on saanut puheena olevissa ryhmissä, ja ehdokkaille siten määrättyssä järjestyksessä olisi 60 §:n 2 momentin mukaan laskettu vertausluvut ryhmien yhteenlasketun äänimäärän perusteella.

63 §.

Jos äänimäärät tai vertausluvut käyvät tasan, ratkaisee arpa niiden keskinäisen järjestyksen.

7 luku.

Vaalin tulosten määrääminen ja valtakirjan antaminen.

64 §.

Kun vaaliliput ja pöytäkirjat ovat jostakin äänestysalueesta keskuslautakunnalle saapuneet, tulee lautakunnan viipymättä ryhtyä tarkastamaan saapuneita toimituskirjoja sekä erityisesti vaalilautakunnan toimittamaa vaalilippujen laskentaa ja ryhmittelyä sekä päättää, mitkä vaaliliput on hylättävä.

Keskuslautakunnan hylkäämät vaaliliput erotetaan ja pannaan erityiseen päällykseen, joka suljetaan sinetillä.

65 §.

Sitten kun kaikkien äänestysalueiden vaaliliput ja pöytäkirjat ovat keskuslautakunnalle saapuneet ja keskuslautakunta on ne tarkastanut sekä tehnyt vaalilautakuntain laskentaan tarpeelliset oikaisut, määrätään kunkin yksinkertaisen ääniryhmän koko äänimäärä siten, että eri äänestysalueissa ehdokaslistan hyväksi annettujen vaalilippujen lukumäärät lasketaan yhteen.

Yhdistetyn ääniryhmän äänimäärä on siihen kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien yhteenlaskettu äänimäärä.

66 §.

Tämän jälkeen menetellään seuraavalla tavalla:

a) Kunkin yksinkertaisen ääniryhmän ehdokkaiden nimet kirjoitetaan järjestykseen heidän saamiensa äänilukujen suuruuden mukaan, jonka ohessa nimen kohdalle merkitään hänelle 59 §:n 2 momentin mukaan tuleva vertauslukunsa.

b) Yhdistetyn ääniryhmän ehdokkaiden nimet kirjoitetaan 60 §:n määräämään järjestykseen, ja nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa.

c) Jos samalla ehdokkaalla on vertausluvut kahdessa tai useammassa näin saadussa ryhmässä, niin hänet poistetaan niistä kaikista, ja hänen nimensä kirjoitetaan erikseen ja merkitään hänelle lopullinen vertausluku sen mukaan, kuin 61 ja 62 §:ssä sanotaan.

d) Kaikkien ehdokkaiden nimet kirjoitetaan uudestaan heidän lopullisten vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen, ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen lopullinen vertauslukunsa.

67 §.

Ehdokkaiden 66 §:n d kohdassa sanotusta lopullisesta nimisarjasta julistaa keskuslautakunta edustajiksi valituiksi, nimisarjan alusta alkaen, niin monta ehdokasta, kuin vaalipiiri saa valita edustajia.

Jos joku on 1 momentin mukaan tullut valituksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä, on hän oleva sen vaalipiirin edustaja, jossa hänellä on suurin lopullinen vertausluku. Hänen paikkansa muissa vaalipiireissä täyttää kussakin se ehdokas, joka siinä vaalipiirissä olisi 68 §:n mukaan ollut hänen varamiehensä.

Keskuslautakunta julistaa sinä päivänä, jolloin lautakunnan päätös on tehty, ketkä ehdokkaat on valittu edustajiksi, tiedoksi panolla lautakunnan etuhuoneessa, ilmoittaen samalla, kuka on kunkin valitun varamies, sekä antaa viipymättä kullekin valitulle valtakirjan.

Jos joku niistä, jotka on julistettu valituiksi, ei ole ollut ilmoitetulla ja julkaisutulla listalla, pitää kuitenkin keskuslauta-

kunnan, ennen kuin valtakirja hänelle annetaan, tiedustella häneltä, suostuuko hän vastaanottamaan kansanedustajan toimen.

Jos ehdokas kieltäytyy taikka ei kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta lukien keskuslautakunnalle ilmoita suostumustaan, täytetään avoin paikka, niinkuin 68 §:ssä sanotaan.

68 §.

Sitä tapausta varten, että edustajan paikka tulee avoimeksi, on kullekin edustajalle määrättävä varamies, joka tarvittaessa astuu hänen tilalleen.

Varamies määrätään, paitsi Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä, siten, että varamieheksi tulee käyttämätön ehdokas siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, josta valittu on saanut suurimman vertausluvun, ja, jollei sellaista ehdokasta ole, samojen perusteiden mukaan siitä yhdistetystä ääniryhmästä, johon edellä sanottu ääniryhmä kuului. Jollei varajäsentä tälläkään tavalla saada, tulee varajäseneksi se ehdokas, jonka nimi olisi lähinnä erotettu, jos 67 §:n 1 momentissa säädettyä nimien erottamista olisi jatkettu, ja jota ei ole jossakin toisessa vaalipiirissä valittu edustajaksi.

Jos varamies tulee edustajaksi tai muutoin poistuu, tulee keskuslautakunnan määrätä edustajalle uusi varamies, noudattaen 2 momentissa säädettyjä perusteita.

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä tulee, jos edustajaksi valittu kieltäytyy tointa vastaanottamasta taikka jos valitun sija muutoin tulee avoimeksi, 55 §:n mukaan valittu varamies hänen tilalleen. Jos varamieskin on estynyt edustajantointa hoitamasta, on viipymättä toimitettava uusi edustajanvaali. Maaherra määrätköön vaalin ajan ja kuuluttakoon sen.

69 §.

Edustajan valtakirjan pitää olla näin kuuluva:

„Kansanedustajain vaalissa, joka .. päivänä ... kuuta toimitettiin vaalipiirissä, on N. N., asuva, valittu olemaan edustajana valtiopäivillä tästä päivästä alkaen, kunnes tämänjälkeiset edustajanvaalit on toimitettu; ja olkoon tämä todistus edustajan valtakirjana.” Paikka ja aika.

Jos edustajansija on joutunut avoimeksi, antaa keskuslautakunta valtakirjan sille,

joka 68 §:n mukaan on astuva poisjoutuneen tilalle. Tässä tapauksessa pitää valtakirjan olla näin kuuluva:

„Sitten kun .. päivänä kuuta vaalipiirissä toimitetussa kansanedustajain vaalissa N. N. oli valittu olemaan edustajana valtiopäivillä .. päivästä kuuta alkaen, kunnes senjälkeiset edustajanvaalit toimitettaisiin, mutta edustajansija hänen jälkeensä on tullut avoimeksi, on kansanedustajain vaalista 18 päivänä huhtikuuta 1952 annetun lain 68 §:n mukaan N. N., asuva, valittu hänen sijaansa eduskunnan jäseneksi; ja olkoon tämä todistus edustajan valtakirjana.” Paikka ja aika.

70 §.

Kaikki vaaliliput sekä kappale vaalipiirin ehdokaslistojen lopullista yhdistelmää on tämän jälkeen pantava päällykseen, joka suljetaan keskuslautakunnan ja sen puheenjohtajan sinetillä, sekä säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vaalit on toimitettu.

Kaikki laskelmat on yhdistettävä keskuslautakunnan ja puheenjohtajan sinetillä sekä säilytettävä pöytäkirjan liitteenä.

71 §.

Kun toimitus keskeytetään, on kaikki vaaliliput ja laskelmat niin säilytettävä, ettei kukaan saa niitä käsiinsä.

72 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa tehdään pöytäkirja, johon merkitään kokouksen päivät, kellonlyömä, jolloin se alkoi, keskeytyi ja päättyi, läsnä olevat jäsenet sekä päätökset; kuitenkin voidaan päätöksen sisällys ilmoittaa viittaamalla kirjeeseen tai muuhun toimituskirjaan.

Erikseen on pöytäkirjaan otettava mitätöimien vaalilippujen lukumäärä kussakin äänestysalueessa.

Pöytäkirjan allekirjoittaa sihteeri ja todistaa oikeaksi puheenjohtaja.

73 §.

Kun vaalin tulos määrätään, on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka, edustajansijan joutuessa avoimeksi, lähinnä tulevat valittujen tilalle.

Kukin näistä merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä, ammattinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa sekä hänen saamansa äänimäärä ja vertausluku.

74 §.

Keskuslautakunnan tulee heti antaa läänin lääninhallitukselle ja vaalipiirin vaalilautakunnille tieto vaalin tuloksesta ja julkaista se sekä valittujen vertausluvut vähintään yhdessä paikkakunnalla ilmestyvässä sanomalehdessä.

Kullekin valitulle toimituttakoon keskuslautakunta viipymättä hänen valtakirjansa.

75 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa, jotka pidetään vaalilippujen laskemista ja vaalin tuloksen määräämistä varten, ovat valitsijayhdistysten ja vaaliliittojen asiamiehet oikeutetut olemaan saapuvilla.

76 §.

Keskuslautakunnasta lähtevät toimituskirjat allekirjoittaa lautakunnan puolesta puheenjohtaja ja varmentaa sihteer.

8 luku.

Edustajanvaalista valittaminen.

77 §.

Jos joku tahtoo valittaa edustajanvaalista, tehköön sen kirjallisella valituksella, joka viimeistään neljäntenätoista päivänä siitä, kun vaalin tulos 67 §:n mukaan tiedoksipanolle julkaistiin, on ennen kello kahtatoista läänin lääninhallitukselle annettava.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1952.

78 §.

Jos edustajanvaalista on valitettu, vaati koon lääninhallitus heti ne tiedot ja selitykset, jotka valituksen johdosta katsotaan tarpeellisiksi, ja antakoon sitten viipymättä asiasta päätöksen.

79 §.

Lääninhallituksen päätöksen julkaisemisessa ja sen ilmoittamisessa yksityiselle asialliselle sekä muutoksen hakemisessa siihen noudatettakoon, mitä 13 ja 14 §:ssä on säädetty.

9 luku.

Erityisiä säännöksiä.

80 §.

Kaikki vaalilautakuntien menot on kuntien suoritettava, jota vastoin vaaliliput kustannetaan ja kaikki keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

Keskus- ja vaalilautakunnilla on vapaa-kirjeoikeus.

81 §.

Jos tässä laissa muuta kuin 39 §:ssä mainittua tapausta varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai jos saman pykälän 2 momentissa säädetty määräaika sattuu uudenvuoden-, pääsiäis- tai helluntaipäiviksi, pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäivänä.

82 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1952, ja sillä kumotaan edustajanvaaleista 31 päivänä tammikuuta 1935 annettu laki (66/35) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tasavallan Presidentti

J. K. PAASIKIVI.

Oikeusministeri Sven Högström.